

ประโยค ป.ธ. ๗

แปล ไทยเป็นมคธ

สอบ วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

๑. ส่วนปัจจัยสันนิสติดศีล พระอรรถกถาจารย์ทั้งหลาย กล่าวว่า ปัจจเวกขณสุทฺธิ เพราะบริสุทฺธิได้ด้วยการศึกษา ฯ เพราะฉะนั้น ภิกษุเมื่อพิจารณาเห็นโทษ ในการบริโภคปัจจัยที่ยังมิได้พิจารณา พึงพิจารณาปัจจัยทั้งหลาย ฯ

ดังได้สดับมา ภิกษุทั้งหลายในกาลก่อน โดยมากไม่พิจารณาแล้ว บริโภคปัจจัย ๔ จึงไม่พ้นจากนรกและกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯ พระบรมศาสดาทรงทราบความนั้นแล้ว ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่าภิกษุไม่พิจารณาแล้วบริโภคปัจจัย ๔ ไม่ควร เพราะฉะนั้น ตั้งแต่นี้ไป เธอทั้งหลายพึงพิจารณา(ก่อน)แล้ว จึงบริโภค ดังนี้ เมื่อจะทรงแสดงปัจจเวกขณวิธี ทรงวางแบบแผนไว้โดยนัย เป็นต้นว่า ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้ พิจารณาโดยปัญญาแล้ว จึงใช้สอยจิวร ครุส(ต่อไป)ว่า ชื่อว่า การบริโภคปัจจัย ที่ยังมีได้พิจารณา เป็นเช่นกับการบริโภคยาพิษอันแรงกล้า แม้นคนโบราณทั้งหลาย ไม่พิจารณาไม่รู้โทษแล้วบริโภคยาพิษ เสวยทุกข์อย่างใหญ่ ดังนี้แล้ว ทรงนำอดีตนิทานมา ฯ

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์ได้เป็นนักเลงสกา มีโภคสมบัติมาก ในกรุงพาราณสี ฯ ครั้งนั้น นักเลงสกาโกงอีกคนหนึ่ง กำลังเล่น(สกา)กับพระโพธิสัตว์นั้น เมื่อตนมีชัย ก็ไม่ทำลายวงเล่น แต่ในเวลาปราชัย ก็ใส่ลูกสกาไว้ในปาก แสร้งพูดว่า ลูกสกาหายทำลายวงเล่นแล้วหลีกไป ฯ พระโพธิสัตว์ทราบความนั้นแล้ว ถือเอาลูกสกาไปเรื้อนแล้ว ย้อมด้วยยาพิษอย่างแรงกล้า ตากให้แห้งแล้วแห้งอีก ถือเอาลูกสกาเหล่านั้นไปสำนักของนักเลงสกาโกงนั้น แล้วเล่น(สกา)กัน ฯ นักเลงสกาโกงนั้น กำลังเล่น ในเวลาที่ตนปราชัยก็ใส่ลูกสกาหนึ่งในปาก สลับไปด้วยกำลังยาพิษ กลอกนัยน์ตา คอพับลมลง ฯ พระโพธิสัตว์ปรารถนาจะให้ชีวิตแก่เขา จึงให้ยาสำหรับสำรอกที่คองแล้ว ด้วยโอสถ ให้สำรอกออกมา ทำเขาให้หายโรคแล้ว ได้ให้โอวาทว่า ท่านอย่าได้ทำอย่างนี้อีก ฯ

๒. ก็ในอรรถกถาทั้งหลาย ท่านกล่าวว่า จีวร ภิกษุพึงพิจารณาทุกขณะ
 ที่ใช้สอย บิณฑบาต พึ่งพิจารณาทุกคำกลืน เสนาสนะ พึ่งพิจารณาทุกขณะ
 ที่ใช้สอย ฯ ในฎีกาปกรณ์วิเสสวิสุทธิมรรค ท่านกล่าวว่า จีวร ภิกษุพึงพิจารณา
 ในขณะที่เปลื้องจากกายแล้วจึงใช้สอย(อีก) เสนาสนะ พึ่งพิจารณาทุกขณะ
 ที่ใช้สอย คือทุกขณะที่เข้าไป ฯ ส่วนในฎีกาวิมติวินิพนธ์แห่งรูปยสิกขาบท
 ท่านกล่าวว่า บทว่า ปริโภเค คือ ในขณะที่เปลื้องออกจากกายแล้วใช้สอย
 (อีก) ฯ บทว่า ปริโภเค คือ ในขณะที่เข้าไปภายในแต่ชายคา และในขณะที่นั่ง
 และนอน ฯ

ถ้าภิกษุไม่สามารถพิจารณา ในกาลบริโภคนได้ไซ้ ภายหลังจากแต่กาล
 บริโภคพึงพิจารณา แม้คราวเดียว ด้วยอดีตปัจเจกขณะว่า วันนี้เราไม่ได้พิจารณา
 แล้วใช้สอยจีวรใด เป็นต้น ฯ ก็ในฎีกาปกรณ์วิเสสวิสุทธิมรรค ท่านกล่าวว่า
 ภิกษุเมื่อไม่สามารถ (พิจารณา)อย่างนั้น พึ่งพิจารณาวันหนึ่ง ๔ ครั้ง ๓ ครั้ง ๒
 ครั้ง หรือครั้งเดียวก็ได้ ด้วยสามารถกาลวิเสส ตามที่กล่าวแล้ว ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า ตถา ความว่า เพื่อพิจารณาในกาลบริโภค ฯ
 ก่อนฉันข้าวก็ดี ภายหลังจากฉันข้าวก็ดี สามยามแห่งราตรีกี่ดี นอกจากกาลบริโภค
 ชื่อว่า กาลวิเสสตามที่กล่าวแล้ว ฯ ก็อดีตปัจเจกขณะนี้ เหมาะสมในปัจจัยที่
 เหลือ ฯ ส่วนภสัชในกาลได้ ภิกษุพิจารณาก็ตาม ไม่พิจารณาก็ตาม (แต่)
 ในกาลบริโภค พึ่งพิจารณาโดยแท้ ฯ ด้วยเหตุนี้ ในอรรถกถาทั้งหลาย
 ท่านจึงกล่าวว่า ความมีสติเป็นปัจจัย ทั้งในกาลรับ ทั้งในกาลบริโภคภสัช
 ก็ควร ฯ แม้เมื่อมีสติเป็นปัจจัยอย่างนั้น ภิกษุทำสติ ในกาลรับ (แต่)ไม่ทำ
 ในกาลบริโภคเลย เป็นอาบัติ แต่ภิกษุไม่ทำสติ ในกาลรับ ทำในกาลบริโภค
 ไม่เป็นอาบัติ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๗

แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ปจยสนนีสลิตสีนนุค ปจจเวกขณน สุขณนโต ปจจเวกขณสุทฐิติ
อฏฺฐกถาจริเยหิ วุคฺคํ ฯ ตสฺมา อปจจเวกขิตปริโภเก อาทินํ สมปสฺสนนฺเตน
ปจจยา ปจจเวกขิตพฺพา ฯ

ปุพฺเพ กิร ภิกฺขุ เยภฺยเยน อปจจเวกขิตฺวา จตฺตาริ ปจจเย
ปริภฺยชนฺตา นิรยตฺริจฺฉานโยนิโต น มุจฺฉนฺติ ฯ สตฺถา ตมตฺถํ ฌตฺวา
ภิกฺขเว ภิกฺขุณา นาม จตฺตาริ ปจจเย อปจจเวกขิตฺวา ปริภฺยชิตฺถํ น
วฏฺฐนฺติ ตสฺมา อิตฺ ปฏฺฐาย ปจจเวกขิตฺวา ปริภฺยเชยฺยาถาติ วตฺวา
ปจจเวกขณวិธี ทสฺเสนโต อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏฺฐสงฺขา โยนิโส จิวํ
ปฏฺฐเสวตฺติอาทินา นเยน ตนฺตี จเปตฺวา อปจจเวกขิตปริโภโก นาม
หลาหลวิสปริโภคสทิสฺโส โปราณกาปิ อปจจเวกขิตฺวา โทสํ อชานิตฺวา วิสํ
ปริภฺยชิตฺวา มหาทุกฺขํ อนุภวีสฺสูติ วตฺวา อตฺถิ อหริ

อตฺเต พาราณสียํ โพรสิสฺสโต มหาโภโก อภฺยชฺชโต อโหสิ ฯ
อถาปโร กุฏฺฐภฺยชฺชโต เตน สทฺธิ กิพฺพนโต อตฺตโน ชเย วตฺตมานเ
กีพามณฺฑลํ น ภินฺทติ ปราชยกาเล ปน อภฺขํ มุเข ปกฺขิปิตฺวา อภฺโย
นฏฺฐโรติ กีพามณฺฑลํ ภินฺทิตฺวา ปกฺกามิ ฯ โพรสิสฺสโต ตมตฺถํ ฌตฺวา
อภฺเย คเหตฺวา ฆริ คนฺตฺวา หลาหลวิสเนน รชิตฺวา ปฺนปฺนฺนํ สุกฺขาเปตฺวา
เต อาทาย ตสฺส สนฺติกํ คนฺตฺวา กิพฺติ ฯ โส กิพฺพนโต อตฺตโน ปราชยกาเล
เอกํ อภฺขํ มุเข ปกฺขิปิตฺวา วิสเวคมุจฺฉิตฺวา อภฺขินิ ปรีวตฺเตตฺวา ขนฺธํ
นามเตตฺวา ปติ ฯ โพรสิสฺสโต ตสฺส ชิวิตํ ทาคฺกาโม โอสฺสปรภาวิทํ
วมนเกสฺซชฺชํ ทตฺวา วเมตฺวา ตํ อโรคํ กตฺวา ปฺน เวารูปํ มา อกาสิตี
โอวาทํ อทาสี ฯ

๒. วุฒตณจฏจกถาสู จีวรํ ปรีโภเค ปรีโภเค ปจจเวกขิตพัพพี
ปีณทปาโต อาโลเป อาโลเป เสนาสนํ ปรีโภเค ปรีโภเคติ ฯ วิสุทฺธิมคฺคกฺกัฏเฐ
จีวรํ กายโต โมเจตฺวา ปรีโภเค เสนาสนํ ปรีโภเค ปรีโภเค ปเวเส
ปเวเสติ วุฒตํ ฯ ฐูปียสิทฺธาปทวิมตฺวิโนทนิยฺนตฺตํ ปรีโภเคติ กายโต
โมเจตฺวา ปรีโภเค ฯ ปรีโภเคติ อุทกปตนฏฺจานโต อนฺโต ปเวสเน นิสีทฺน-
สยเนสุ จาติ วุฒตํ ฯ

สเจ ปรีโภคกาลे ปจจเวกขิตฺตํ น สกโกติ ปรีโภคโต ปจจกाले
อชฺช มยา อปจจเวกขิตฺวา ยํ จีวรํ ปรีภฺตตฺนตฺตยาทินา อตฺตปจจเวกฺขเนน
เอกกฺขตฺตุมปี ปจจเวกขิตพัพพี ฯ วุฒตณจ วิสุทฺธิมคฺคกฺกัฏเฐ ตถา อสกโกนฺเตน
ยถาวุฒตกालวิเสสวเสน เอกสมิ ทิวเส จตฺกขตฺตํ ติกขตฺตํ ทฺวิกขตฺตํ สกึเยว
วา ปจจเวกขิตพพฺพนฺติ ฯ

ตตฺถ ตถาติ ปรีโภคกาลे ปจจเวกขิตฺนตฺตยตฺโต ฯ ยถาวุฒตกาลวิเสโส
นาม ปรีโภคกาลโต ปรี ปฺเรกตฺตํ ปจจกตฺตํ รตฺติยา ยามตฺตยณจ ฯ
อิทฺถจ เสสปจจเยสุ ยฺชฺชติ ฯ เกสชฺชนตฺตํ ปฏฺฐิตากาลे ปจจเวกขิตฺวาปี
อปจจเวกขิตฺวาปี ปรีโภคกาลे ปจจเวกขิตพพฺพเมว ฯ เตน วุฒตํ อฏฺจกถาสู
เกสชฺชสฺส ปฏฺฐิกคฺคหเนปี ปรีโภเคปี สติปจจยตา วฏฺฐติ ฯ เอวํ สนฺเตปี
ปฏฺฐิกคฺคหเน สตี กตฺวา ปรีโภเค อกโรนฺตสฺสเวว อาปตฺติ ปฏฺฐิกคฺคหเน
ปน สตี อกตฺวา ปรีโภเค กโรนฺตสฺส อนาปตฺตีติ ฯ

